

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

6. De diuisione Logicæ in vtentem & docente[m]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Demonstratio est perfectissima obiectu Logicæ.

detur breuiter cum communi omnium sententia esse demonstrationem, quia est instrumentum acquirendi scientiam perfectissimam.

QVÆSTIO VI.

De diuisione Logicæ in Vttem & Docentem.

50. **A** Nequam ad quæstionis huius resolutionem veniamus, prius de duabus aliis Logicæ diuisionibus, in quibus omnes fere conueniunt, pauca breuiter dicemus.

Itaque cum constet ex dictis Logicam esse facultatem bene discurrendi, seu deueniendi in cognitionem rei ignotæ, & aliqui naturaliter sine vlla arte discurrunt, & ex notis ignota colligunt: primo diuiditur, Logica in naturalem & artificialem; & per naturalem intelligitur ipsemet intellectus, quatenus est aptus ad discurrendum absque subsidio artis; per artificialem vero intelligitur facultas superaddita intellectui, qua determinatur & facilitatur ad cognoscendum modum discurrendi ut sic, seu perueniendi ad cognitionem rerum occultarum absque periculo erroris.

Diuisio Logicæ in naturalem & artificialem.

Diuisio Logicæ artificialis in naturalem & artificialem.

Rursus quoniam determinatur intellectus ad hoc cognoscendum in actu secundo, & in actu primo. Logica artificialis diuiditur in actiualem & habitualem. Actualis est ipsa actualis cognitio, quam habet intellectus de modo discurrendi, aut definiendi, aut diuidendi ut sic; & illa quam habet, quod syllogismus debeat constare tribus terminis; definitio genere, & differentia; diuisio esse adæquata, &c. Habitualis vtrò est quod facilitat ipsum ad habendum talem cognitionem.

Quoniam denique qui est artificialiter Logicus, duo præstare potest, primo cognoscere qua ratione syllogismus sit conficiendus, & diuisio, & definitio; secundo facere syllogismum, definitionem, ac diuisionem conformiter ad illam cognitionem; Logica artificialis communiter diuiditur in vttem & Docentem, de qua diuisione, quia aliquæ non leues difficultates occurrunt, specialem instituere visum est quæstionem, & illas difficultates examinare & soluere: sunt autem tres potissimum, prima difficultas est, quid per Logicam Docentem, quid per Vttem intelligatur; secunda, vtrum Logica quoad omnem sui partem, & præsertim quoad tres principales, v. g. Analiticam, illam scilicet, qua docetur quomodo sit conficiendus syllogismus ut sic & demonstratio; Topicam & Sophisticam, qua docetur quomodo sit conficiendus syllogismus probabilis & syllogismus sophisticus seu syllogismus apparens, sed falso cõcludens, recte sic diuidatur. Tertia, an Logica Vtens & Docens realiter distinguatur.

Quid sit Logica Vtens, & Docens.

51. **H**æc difficultas est tantum de nomine, & licet aliqui dicant quod Logica Docens sit facultas ostendens modum discurrendi, & ignotum ex ignoto deducendi, Logica vero Vtens sit quæcumque alia scientia vtens præceptis Logicis, ita ut quando dicitur Logica Vtens, ly Logica non sit nominatiui, sed ablatiui, casus communis tamen sententia iam tenet Logicam docentem esse facultatem docentem quomodo confici debeant modi sciendi, verbi gratia syllogismus, definitio, diuisio, & quæ sit natura ac proprietas eorum: Logicam vero Vttem esse facultatem confectiuam istorum modorum. Itaque iuxta hunc modum dicendi, qui accommodatior videtur, Logica Docens actualis est cognitio, quæ habetur de natura syllogismi ac aliorum instrumentorum sciendi; & Logica Docens habitualis erit habitus inclinans intellectu ad illam cognitionem. Logica autem Vtens actualis erit ipsamet confectio syllogismi, aliorumque instrumentorum; & Logica Vtens habitualis erit habitus inclinans intellectu ad istam confectioem. Quævis autem pro hoc modo dicendi sufficiat communior consensus, cum quæstio non possit esse nisi de nomine, tamen vterius suaderi potest, tum quia certum est dari cognitionem ac confectioem

Quid Logica docens & vtens tam habitualis quam actualis.

syllogismi, & habitum inclinantem ad illa; tum etiam quia ista explicatio satis congruere videtur ipsis nominibus Logicæ Docentis ac Vtens, ut patet.

Confirmatur, quia secundum omnes idem intelligi debet per Logicam Docentem, quod Græci per Logicam aulsum à rebus; & per Vttem, quod illi intelligunt per Logicam concretam rebus: sed habitus ostendens naturam syllogismi, aliorumque instrumentorum sciendi est aulsum à rebus, quia ad hoc cognoscendum non est necessarium cognoscere naturas rerum vllarum determinatarum, in quibus fieri deberet syllogismus; habitus vero conficiens syllogismum non est aulsum à rebus, quia non potest fieri aliquis syllogismus vtilis, quin cognoscatur materia determinata, in qua sit: ergo bene explicat communis sententia vtramque Logicam.

An Logica quoad Analiticam, Topicam, & Sophisticam partem bene diuidatur in Docentem & Vttem.

52. **C**irca hanc difficultatem Diui Thomæ sententia est 4. Met. sect. 4. quam sequuntur Conyimbrienses q. 4. proem. act. 2. Fonseca 2. Met. cap. 3. q. 1. sect. 6. Complutenses Carmelita dis. 1. proem. q. 4. Dialecticam, quoad partem demonstratiuam non recte diuidi in Docentem & Vttem, sed solummodo quoad partem Topicam, & Sophisticam.

Nos autem contra existimamus non minus bene diuidi partem Topicam Logicæ in vttem & Docentem, quam partem analiticam priorem ac posteriorem, & nobiscum sentiunt præter Scotistas communiter Iauellus tract. 2. Log. c. 6. Sol. & Sotus q. 2. proem. Masius, Santicus, alique recentiores Thomistæ, ac Aueria q. 1. Log. sec. 2. Fundamentum potissimum est, quod non minus pertineat ad Logicam cognitio conficiendi syllogismi Topici in quacumque materia, & confectio eiusdem, quam cognitio conficiendi syllogismi demonstratiui, & confectio eiusdem in quacumque materia: sed propterea diuiditur bene secundum aduersarios in Docentem, & Vttem quoad partem topicam & sophisticam, quia cognitio & confectio illorum syllogismorum ad ipsam pertinet; ergo etiam quoad partem demonstratiuam, & consequenter etiam quoad partem analiticam priorem bene diuidi potest in Vttem & Docentem, quandoquidem cognitio & confectio tam syllogismi ut sic, quam syllogismi demonstratiui ad ipsam pertineat. Maior patet, quia qua ratione confectio cuiuscumque syllogismi demonstratiui non pertineret ad Logicam, sed ad scientiā in cuius materia fieret, verbi gratia ad Physicam, si materia esset physica; ad Metaphysicam, si metaphysica, prout asserunt aduersarij; eadem ratione confectio cuiuscumque syllogismi topici non pertineret ad Logicam, sed ad scientiam in cuius materia exerceretur, ergo non minus pertinent confectioes syllogismorum demonstratiuorum ad Logicam quam Topicorum.

53. Dicunt aduersarij materiā, in qua sit syllogismus probabilis, non pertinere ad vllas scientiās, quia nulla scientia potest esse principium opinionis, aut cognitionis incertæ, & cōsequenter debere pertinere ad solā Logicā, secus verò esse de syllogismi demonstratiui materiā.

Sed contra primo, quia inde sequeretur quod vnica Logica esset multo maior, quam omnes aliæ scientiæ, quandoquidem sine comparatione sint plures cognitiones probabiles cognitæ à nobis pro hoc statu, quam scientificæ, quod videtur absurdissimum: nec absurditatem diminuit, quod ipsi respondent conclusiones probabiles pertinere etiam ad alias scientiās, quia Logica est ministra aliarum scientiarum, & consequenter bona ipsius etiam sunt bona aliarum scientiarum. Hoc inquit non minuit absurditatem primo, quia non tollit quin per se plura pertinerent ad Logicam quam ad omnes alias scientiās; secundo quia licet Logica sit ministra aliarum scientiarum, nemo dixerit cognitionem, quæ habetur de syllogismo conficiendo, esse cognitionem physicam, aut metaphysicam, sed mere Logicam ergo cognitiones probabiles, si per se pertineant ad logicam, non debent dici physicae, aut metaphysicae, quamuis sint cognitiones logicæ, & Logica sit ministra aliarum scientiarum.

Contra

Logica diuiditur bene quoad tres suas partes in Vttem & Docentem.

Responsio aduersariorum.

54. *Contra etiam secundo* est, quod si omnes cognitiones probabiles materiarum quantumvis diuersarum, tam quæ abstrahunt à materia, quam quæ non abstrahunt, possunt pertinere per se ad vnā facultatem, seu habitum cognituum; nulla poterit esse ratio cur omnes conclusiones scientificæ non possint pertinere ad vnā scientiam habitualement: sed hoc est secundum omnes absurdum, & secundum aduersarios, præsertim Cōplutenenses, impossibile, ergo & illud vnde sequitur.

55. Vnde concludendum est conclusiones probabiles in materia physica pertinere ad physicam, sicut & quæ sunt in materia metaphysica spectant ad Metaphysicā. In ea vero quod aduersarij dicunt conclusiones probabiles physicas non posse spectare per se ad physicā, quia Physica scientia est, scientia non potest esse principium opinionis: supponunt rem omnino falsam, nimirū quod habitus phycus quoad omnem partem sui sit scientia, cuius contrarium postea ostendemus.

Contra hanc vero nostram resolutionem argumentantur Complutenenses hoc modo: si Logica haberet vsum partis demonstrationis, vel esset in materia necessaria aliarum scientiarum, vel in materia propria, sed neutro ex his modis haberet vsum, ergo, &c. Minorem quoad primam partem dicunt concedi ab aduersariis, & probari manifeste, quia ipsa Metaphysica in sua materia vtitur præceptis Logicæ Docentis; facitque suas proprias demonstrationes & idem est de aliis scientiis, quarum demonstrationes non producantur à Logica sed ab ipsis, quia alias si sola Logica efficeret omnes demonstrationes, ipsa sola esset scientia. Aliā etiam rationem ad eandem minorem probandā adiungunt, nimirū quod tota substantia actuum demonstrationis Metaphysicæ, sit Metaphysica, ergo Logica non potest aliud facere in illis demonstrationibus, quam dispositionem istorū actuum in formā demonstrationis: sed hoc non potest facere, quia illa dispositio est ens rationis, & ens rationis non fit per se ab aliqua causa, sed per accidens resultat ad positionē alicuius actus realis & consequenter ad positionē actuum Metaphysicę in demonstratione metaphysica, ergo illa dispositio à Metaphysica producit, & nō à Logica.

Eandem minorem, quoad secundam partem probant, quia vsum Logicę Vtens debet distinguī à doctrina Logicę Docentis; sed demonstrationes, quę fiunt in materia propria Logicę, non distinguuntur à doctrina, ergo Logica non habet vsum in materia propria. Confirmat hoc, quia si Logica respectu suæ materiæ necessaria diceretur Vtens, non essent idem Logica Vtens & Logica rebus concreta, quia dum demonstrat in materia sua propria, non est rebus vllis concreta.

56. Verū enī uero quidquid sit de aliis aduersariis, Respondetur negando minorem obiectionis, quoad utrāque partem, & ad probationem primæ partis dico, si proprie loquendum sit, nec Metaphysicam, nec vllam aliam scientiam vti Logica, sed posse intellectum vti in demonstratione metaphysica & alterius scientiæ tam Logica, quam Metaphysica, cum enim Metaphysica nec informet nec informetur à Logica, nec obiectū ipsius cognoscat: quomodo illa vti poterit? Quod si etiam vteretur præceptis Logicę; profecto non inde sequeretur, quin Logica concurreret ad illas demonstrationes cōficiendas; cur enim deberet vti Logica ad aliquid faciendū, nisi Logica ad illud faciendū concurreret? Neque ex eo quod Logica concurreret ad alias demonstrationes, sequeretur quod ipsa sola eas cōficeret: aut quod ipsa sola esset scientia, sicut nō sequitur quod ipsa sola, eo quod secundum Cōplutenenses cōcurrat ad opiniones, sit opinio.

Itaque ad demonstrationē cōficiendam in materia metaphysica concurrunt tam Logica quam Metaphysica; Logica quidem quantum ad dispositionem terminorū, quæ eadem potest esse in variis materiis, Metaphysica vero, quantum ad cognitionem talis determinatæ materiæ, quæ cognosci non potest neque per Logicam, neque per vllam facultatem distinctā à Metaphysica.

57. Quod verò in secunda probatione minoris cōtra obijciunt, nimirum dispositionem esse ens rationis im-

primis falsum est, vt patet ex dictis; deinde etiam si verū esset, non facit ad propositum, quia ipsimet fatebuntur sine dubio, vt talis dispositio bona habeatur, Logicam aliquo modo concurrere, alias nec Metaphysica, vteretur præceptis Logicę, nec Logica esset necessaria ad alias scientias, quod nec ipsi, nec vllus alius dicit.

Ad probationem minoris quoad secundā partē, quidquid sit de maiori, negatur minor, quia quando Logica demonstrat definitionē debere cōstare genere, & differentia, licet doceat tū quomodo definitio debeat fieri, nō tamē docet quomodo demonstratio debet fieri, vt patet, ergo vsum demonstrationis in materia Logica distinguitur à doctrina, qua docetur quomodo debet demonstratio fieri, similiter quādo Logica definit demonstrationē, nō docet quomodo definitio debet fieri, sed vtitur ista doctrina definiendo demonstrationē: ergo Logica habet vsum demonstrationis in materia propria distinctū à doctrina faciendā demonstrationis, & vsum definitionis distinctū à doctrina eius cōficiendā: hoc autē sufficit, vt in materia propria Logicę vsum distinguatur à Logicę doctrina.

58. *Confirmatur*: ideo vsum Logicę in aliena materia, v.g. physica vel metaphysica, distinguitur à doctrina eius, quia potest, quis cognoscere quomodo definitio vt sic, sit faciendā, & habere etiā facilitatē ad hoc cognoscendū sine eo quod cognoscat definire aliquod obiectū physicū, aut metaphysicū; sed potest quis cognoscere, quomodo definitio sit faciendā, sine eo quod cognoscat quomodo definiti possit syllogismus topicus; qui est materia Logicę: ergo vsum Logicę in materia propria est distinctus à doctrina eius. Ad confirmationem, Respondetur negando sequelam, quia est concreta materiæ illi, in qua vtitur sua doctrina.

Quomodo Logica Vtens & Docens distinguuntur.

Suppono ex dicendis in Metaphysica distinctionem realem esse illā, quæ est inter duo, quorū alterum potest sine alio existere, aut quorū vnū potest subiectari in subiecto, in quo alterum non subiectatur, aut quorum vnū producit realiter productionē verā reali alterum: Distinctionem vero formalem esse eam, quæ datur à parte rei, & non est realis in sensu iam explicato.

CONCLUSIO.

59. *Logica Vtens habitualis non distinguitur realiter à Logica Docente habituali, sed ad summū formaliter, secus vero est de Logica Vtente actuali, & Docente actuali.* Ita D. Tho. 4. Met. lect. 4. cum multis aliis, quos citant & sequuntur Complutenenses disp. 1. proam. q. 4. colligiturque ex D. q. 1. Vniuersalium, & q. 1. Elenchorum, quæ in eo sensu sequitur Faber theoremate 1. c. 1. Fructus q. 4. diff. 2. art. 1. & est cōmunior sententia Scotistarū, quos sequitur Camerarius contra Tartaretū q. 1. proam. dub. 1. & Caberū tr. 1. proam. disp. 2. dub. 1. quos sequitur Mastrius hic q. 1. art. 1.

Probatur prima pars, quia nō est vlla necessitas multiplicandi duos habitus Logicę, quorum vnus sit Docēs, & alter Vtens; idem enim habitus Logicę Docētis potest vtriusque munus subire; nā eo ipso quo cognoscimus quomodo syllogismus in quocunq; modo & figura fieri debeat, q. est munus Logicę Docētis, facilitamur ad cōficiendū syllogismum in quocunq; modo & figura, & in quacunq; materia cognita natura materiæ; ergo idē habitus Logicę Doc. exercet sufficiēter munus vtriusque habitus, & consequenter non est necessitas multiplicandi istos habitus.

Confirmatur: Logica Vtēs est, quæ inclinatur ad faciendū syllogismū, verbi gratia: sed Logica Docens sic inclinatur; impossibile enim est quod qui cognoscit quomodo syllogismus sit cōficiendus, non facilitetur ad eum cōficiendum: ergo conuenit Logicę Docenti esse Vtens, & consequenter idem omnino est habitus, qui dicitur Docēs & Vtens; Docens quidem, quatenus inclinatur ad cognoscendum quomodo syllogismus sit cōficiendus; Vtens verò quatenus inclinatur ad ipsum cōficiendum.

60. *Quidam Scotista* ad dirimendam hanc controuersiam distinguit duas Logicas Vtentes, vnā elicitiuam, quæ est scientia illa, in cuius materia cōstruitur syllogismus; aliam directiuam, quæ est ipsamet Logica Docens,

Vsum demonstrationis in materia Logica distinguitur doctrina eius.

Non distinguitur Logica habitualis docēs realiter à Logica à Vtenti habituata.

Conclusiones probabiles omnes non spectant ad vllam scientiam.

Nulla scientia alia vtitur Logica proprie loquendo.

& iuxta hoc dicit Logicam Vttem directiuam & Docentem nō esse habitus distinctos secus verō dicendum de elicitiua, quæ potest esse distincta realiter, nimirum quando constructur syllogismus in materia alterius scientiæ à Logica,

Verum hoc non deferuit ad propositum, quia nemo negat quin quādo sit syllogismus in materia Physicæ ipsa Physica concurrat ad conficiendū istum syllogismū & quin etiā Physica distinguatur realiter à Logica Docente, nec in hoc sensu proponitur controuersia, sed vtrum præter habitū scientiæ, in cuius materia sit vsus præceptorum Logicæ, & præter habitum Logicæ Docentis sit alius habitus distinctus, qui sit Logica Vtēs. Deinde falsum est & præter communem modum loquendi Physicam esse Logicam Vtē, aut Metaphysicam, quamuis enim aliqui dixerint quod Physica, & idem est de ceteris scientiis, esset Logica Vtens, sumpta Logica in ablatiuo casu, tamen nullus præter ipsum & Caberum dixit quod Physica esset Logica Vtens, sumpta Logica in nominatiuo casu, quod tamen necessarium esset vt diceretur habitus Logicæ vtentis.

Logica Docens actualis distinguitur realiter ab vtente actuali.

61. *Probatur secunda pars conclusionis contra Martinium q. 2. proem.* quia Logica Docens actualis est cognitio qua cognoscitur quomodo syllogismus v.g. sit conficiendus; Logica verō Vtens actualis est constructio, seu confectio actualis syllogismi: sed certum est hos actus distinguere realissime, quandoquidem posset esse primus sine secundo.

Obiicies contra primam partē: In arte pictoria, scriptoria, psaltatoria reperitur duplex habitus realiter distinctus, vnus quo inclinatur quis ad cognoscendum quomodo pingendum, scribendum, & psaltandum sit; & alter, quo quis faciliatur ad pingendum, scribendum, & psaltandum: ergo idem dicendum est de arte Logica,

Cur alie artes includent duos habitus Docentem & Vttem non vero Logica.

Respondeo negando consequentiam, quia in illis artibus non est eadem potentia sola, quæ cognoscit, quomodo actus illi sint faciendi, & quæ facit istos actus, vt patet, vnde plures habitus ponuntur, vnus ad determinandā vnam potentiam, & alter ad alteram: secus autem est in proposito, quia est eadē potentia nimirum intellectus qui cognoscit quomodo faciendus sit syllogismus, & qui ipsum facit; nec habet difficultatem aliquā in confectioe syllogismi, quando cognoscit quomodo debeat fieri præter difficultatē, quæ oritur ex defectu cognitionis materiæ, quam difficultatem tollit scientia in cuius materia sit syllogismus. Imo ex his exemplis potest confirmari resolutio nostra, quia ex parte intellectus nō ponitur alius habitus in arte pictoria ad determinandū, ad pingendū & (idem est de ceteris) distinctus ab illo, quo determinatur ad cognoscendum, quomodo pingi debeat: nec ex parte intellectus poni debet duo habitus quorum vnus determinet ad cognoscendum quomodo syllogismus debeat fieri, & alter ad conficiendum syllogismum.

62. *Obiicies secundo.* Non augetur habitus Logicæ Docentis per actus Logicæ Vtantis, ergo non est idem habitus vtriusque. Probatur cōsequentiā, quia si esset idē habitus, deberet augeri; habitus enim ōnis augetur per suos actus. Antecedens patet experientia, quia ex confectioe frequenti syllogismi in *Barbara*, non magis faciliatur quis ad cognoscendum quomodo debet fieri, quam si non tam frequenter conficeret ipsum, ergo non augetur habitus Logicæ Docentis per actus Logicæ Vtantis.

Respondeo communiter negando antecedens cum consequentia suæ probationis, quia quando idem habitus habet duos actus, licet augetur per quemlibet ex illis, non tamen sentitur facilitas nisi in ordine ad actus, quibus mediātibz augetur.

Sed contra hanc responsionem primò, quia si habitus in se augetur formaliter, debet sentiri facilitas in ordine ad omnes actus, respectu quorum est, habitus, siue ab ipsis producat, siue non; neq; enim habet facilitare ad actus ex eo, quod ab ipsis producat, sed ex eo quod sit talis natura, vnde si produceretur à solo Deo, adhuc faciliaret potentiam, vt omnes fatentur.

Confirmatur augmentum, quod procedit ab actu Logicæ

Vtantis, est eiusdem naturæ cum augmento, quod procederet tum ab actu Logicæ Docentis, si adfuisset, alias non esset idem habitus vtriusque, vt patet; ergo quemadmodum istud augmentum, si procederet à Logica Docente, faciliteret ad eius actus, ita etiā deberet ad eosdē facilitare, si procederet ab actibus Logicæ Docētis; si enim in se nullam habet variationem; nec accidentalem quidem, ex eo quod procedat ab vno potius quam ab altero, nō potest habere vim vllā determinatiuā, quando procedit ab vno, quam non haberet, quando procedit ab altero.

63. *Itaque respondetur aliter:* concedendo antecedens, & negando consequentiam cum sua probatione, quia nō debet habitus augeri per actus alios quā per illos qui eliciunt ab ipsomet: confectio autem syllogismi non fit ab habitu Logicæ Docentis elicitiue, sed regulatiue, & directiue, vnde non debet augeri per istam confectioe, sicut nec per psaltationē quæ dirigitur per cognitionē, quam habet psaltans de modo psaltandi, augetur habitus intellectus, à quo procedit ista cognitio. Aduertendū autem hic q. non negamus, quin augeatur Logica Docens quoties conficitur syllogismus, sed tantū quod nō augetur per confectioem illam; seu actus Logicæ Docentis.

Etiā quærat per quem alium actū augetur, Respondendum, est, quod per actum Logicæ Docentis, qui simul habetur cum ista confectioe, quoties confectio sit artificialiter, nimirum per cognitionem qua cognoscitur qua ratione ista confectio fieri debet.

64. *Obiicies tertio:* Aliquis cognoscens optime quomodo syllogismus sit conficiendus in aliquo modo & figura v.g. in *Eape* mo, habet tamen difficultatem eum faciendi, vt patet in tyronibus, ergo. Hæc obiectio est fundamentum potissimū *Mastris*, & sane si verum esset antecedens, supposita cognitione perfecta materiæ, in qua syllogismus esset conficiendus, conuinceret intentum, quidquid dicant alij.

Sed respondetur negando antecedens, nec experientia vlla tyronum illud probari potest, qui si cognitio quomodo syllogismus sit conficiendus, sentiant difficultatem in eo conficiendo, id oritur ex eo, quod non cognoscant materiam, in qua volūt syllogismum conficere; vel etiam ex eo, quod non perfecte cognoscant quomodo syllogismus sit conficiendus, quamuis enim scient bene regulam memoriter, secundum quam confici debet, tamen sæpe non bene illam intelligunt, vt non mirum sit, quod consequenter difficultatem sentiant in ea applicanda, ac conficiendo syllogismo.

45. *Obiicies quarto:* Actus Logicæ Docentis & Vtantis sunt distinctæ rationis, ergo habitus, ex quo procedit vnus, nō potest esse idē realiter cū eo, à quo procedit alter, quia habitus specificatur ab actibus, hoc est ex diuersitate specifica actuum colligitur diuersitas specifica habituum.

Respondeo negando consequentiā, quia actus speciei diuersi possunt provenire ab vno habitu, præsertim quādo vnus ex ipsis procedit ab habitu elicitiue & alter directiue, quemadmodū fit in proposito, vt patet ex actibus omnium virtutum moralium, qui procedunt ab habitu prudentiæ, cum tamen distinguantur specie ab actibus elicitis ipsiusmet prudentiæ. Vnde ad probationē consequentiæ Respondeo habitus specificari ad summum ab actibus elicitis, non verò ab imperatis, seu ab iis, qui directiue tantum, & regulatiue ab ipso procedunt.

66. *Obiicit præterea Martinus contra secundam partem:* eodem dictamine, quo intellectus per Logicam cognoscit quomodo syllogismus in vniuersali conficiendus sit, determinatur sufficienter ad conficiendum quemcūque syllogismum in particulari, sine aliquo alio dictamine, ergo idem est actus Logicæ Docentis & Vtantis.

Respondeo negando consequentiam, quia illud dictamē nō est actus Logicæ Vtantis, vt Martinus supponere videtur; sed syllogismus, qui mediante isto dictamine fit, est actus Logicæ Vtantis, aut confectio eius. Imo si requireretur aliud dictamen particulare, seu cognitio ad conficiendum syllogismum particularem, ista cognitio & dictamen esset actus Logicæ Docētis; vnde quod requiratur, vel non requiratur aliud dictamen

Non augetur habitus docens per actus vtentis.

Actus speciei distincti possunt provenire ab eodē habitu.

Si augetur habitus habens duos actus, per vnum ex illis, debet sentiri facilitas in ordine ad alterum.

men præter dictamen illud vniuersale, est omnino impertinens ad rem.

A D D I T I O.

Contra doctrinam meam in hac quæstione multa adducit Maffius *disputatione prima Metaphysica à numero sexagesimo quarto*, quæ in veritatis confirmationem maiorem examinanda sunt.

Itaque imprimis contra disparitatem quam numero *sexagesimo primo*, adduxi inter Logicam ac Artes mechanicas, pictoriam, scriptoriam, saltatoriam, nimirum quod in his artibus non sit eadem potentia, quæ facit rem, & quæ docet quomodo fieri debeat, & propterea illas posse dicere duos habitus; sit vero eadem potentia quæ docet, quomodo syllogismus confici debeat & quæ facit syllogismum, & propterea Logicam cuius est inclinatio ad docendum & faciendum, non debere dicere duos habitus. Contra hanc disparitatem Maffius ait adduci à me causam pro non causa; neque enim quid cur multiplicentur habitus in illis facultatibus est quod spectent ad diuersas potentias; quia Medicina diuiditur in duas tales facultates, licet spectet ad eandem potentiam, & idem est de Rhetorica & Grammatica; & in arte saltatoria si quis haberet membra sua naturaliter ad saltandum disposita, non indigeret habitu in membris, sed sufficeret habitus docens etiam si executio spectet ad diuersam potentiam. Vnde non est diuersitas potentiarum, sed diuersa difficultas, quæ facit vt geminari debeat habitus; quare cum intellectus sentiat nouam difficultatem in conficiendo syllogismo, etiam optime sciat quomodo confici debeat, admittenda est ad eam difficultatem superandam nouus habitus.

Verum ex hac doctrina præterquam quod nihil conuincat ad propositum, videtur mihi colligi posse Maffium, vel me, vel seipsum non intellexisse. Ego enim nec cogitavi docere rationem multiplicandi habitus in illis facultatibus esse, quod spectarent ad diuersas potentias, sed diuersa difficultate; nam vniuersaliter ratio ponendi habitus acquisiti est difficultas aliqua; vnde si nulla esset difficultas neque in cognoscendo, neque in conficiendo syllogismus, nullus habitus deberet poni, neque docens neque vtens; sed intellectus se solo absque habitu sufficienter determinaretur, & ad cognoscendum quomodo fieri deberet, & ad ipsum conficiendum. Sed docui, & ni fallor, non male, rationem multiplicandi habitus in illis facultatibus esse, quia cum spectarent ad diuersas potentias, quantum qualibet sentiebat in actu suo difficultatem, habitus vnus non sufficeret ad tollendam difficultatem alterius; quare in altera etiam alius habitus poni deberet. Itaque fateor non esse diuersas facultates præcisè, quæ arguerent diuersos habitus; sed diuersas difficultates, & propterea negabam fuisse diuersam difficultatem in conficiendo syllogismo, & in cognoscendo quomodo confici deberet præter difficultatem materiæ, quæ non facit ad propositum: sed volui tamen quod propterea esset diuersa difficultas in illis aliis facultatibus & non in Logica, quia illæ spectabant ad diuersas potentias, & propterea non erat necessarium, vt ablata difficultate vnus per vnum habitum, tolleretur difficultas alterius, quem meum esse sensum in illa Logica quæstione nescio quomodo quempiam fugere posset.

Quod autem ait, diuersos esse habitus Medicinæ, Rhetoricæ ac Grammaticæ, quamuis spectent ad eundem intellectum. Respondeo in nostra sententia omnem scientiam totalem, & idem est de facultatibus, includere plures partes; sed constanter nego in illis facultatibus esse diuersos habitus, quorum vnus docent quomodo medicina faciendâ sit, & applicandâ, & alius inclinet ad eam faciendam aut applicandam, nisi in membris externis quis velit aliquem habitum poni ad hoc deseruientem quod sane in Chirurgicis præsertim, videri posset necessarium non minus, quam in Musicis, nec similiter est necessarius alius habitus ad inclinandum

quempiam ad loquendum recte & ornate præter eum, qui inclinatur ad docendum quomodo recte & ornate loquendum sit; & si quis sciat bene præcepta Rhetoricæ & Grammaticæ, habeat autem adhuc difficultatem in loquendo recte ac ornate, difficultas illa non est superanda per Rhetoricam aut Grammaticam, sed per alias facultates, ex quarum ignorantia sit, vt non inueniat quod recte ac ornate dicat.

Sed vt præstus rem ipsam attingamus, concedo si diuersa sit difficultas in conficiendo syllogismo ab ea, quæ est in cognoscendo, quomodo confici debeat, ponēdos duos habitus Logicæ distinctos realiter, Sed nego esse illam diuersam difficultatem, & nego vlla experientia oppositum conuinci.

Sed vereor ne Maffius reuincat me prouectorum experientia; ita enim promittit *pag. 51. col. 1. nam*, inquit, optimus Philosophus prompte, & expedite syllogismos conficit ex frequenti vsu syllogizandi, nec distincte, & exacte recordatur præceptorum Logicæ & summularum; vnde si de illis examinetur, non ita prompte respondebit, vt prompte conficit syllogismos; & idem asserit de perfecto Grammatico.

Tamen ni fallor hæc ad me reuincendum non sufficiunt, sed iuuant maxime ad ostendendum quod Maffius non sciat rationem rectam reddere experientia, quam in se sine dubio, vt bonus Philosophus, ac Metaphysicus est, animaduertit. Quod totum, vt ostendam, quero primùm à Maffio an optimus ille Philosophus qui prompte, & expedite argumenta conficit, nec distincte tamen & exacte recordatur præceptorum Logicæ, sciat, quomodo recte conficiendus sit syllogismus, nec ne. Si dicat illum id non scire, certe eo ipso impingit ipsis grauem ignorantiam, dum eum discurrerentem inducit, sed nescientem tamen an bene discurrat.

Quod si dixerit eum id scire; ergo recordatur Logicæ docentis ac habet habitum ens, ac actum etiam, quoties recte syllogizat, nec consequenter opus est alia Logica vtente.

Nec refert fundamentum Maffij quod scilicet Philosophus promptus ad syllogizandum non recorderetur exacte regularum ac præceptorum Logicæ: quamuis enim oblitus sit regulæ, secundum quam syllogismus conficiendus sit in Darij, nec prorsus recorderetur quid intelligatur per Darij; tamen scit optime illum syllogismum, quem conficit esse bonum, quia scit esse similem alicui syllogismo quem ante fecit & quem recordatur fuisse factum iuxta aliquam regulam Logicæ, quamuis in particulari non recorderetur regulæ, & hæc ipsa cognitio est cognitio Logicæ docentis.

Sed vt magis adhuc appareat quomodo reuera se res habeat in hoc proposito, aduertendum est dum aliquis conficit syllogismum in materia physica verbi gratia, vel ipsum confecisse syllogismum absque præuia vlla consideratione, aut determinatione faciendi syllogismum, vel cum præuia deliberatione: si absque præuia deliberatione vlla faciebat syllogismum, confectio ipsius non prouenit ab vlllo habitu Logicæ, sed casu accidit vt sic discurreret vi intellectus, ac luminis naturalis, eo modo quo rustici aliquando syllogizant rectissime absque arte. Tunc autem aut apparebit lumine naturali quod ille syllogismus sit bonus, quia apparet ex terminis evidens; & sic iudicabitur esse bonus absque Logica artificiali; vel comparabitur ad regulam aliquam Logicæ, & videbitur esse illi conformis, & sic iudicabitur esse bonus syllogismus, ad quod conducit Logica docens, vt manifestum est, vel comparabitur ad aliquem syllogismum quem quis recordatur factum iuxta regulam aliquam Logicæ, quamuis non recorderetur regulæ in particulari: & iudicabit propterea eum esse bonum, & hoc iudicium fundabitur in Logica docente, quatenus est in memoria imperfecte. Itaque ad syllogismum factum hoc modo manifestum est non concurrere, nec iuuare aliam Logicam artificialem, quam docentem.

Quod si fiat syllogismus cum præmeditatione ac deli-

beratione illum faciendi, tum aut deliberatio erit de faciendo aliquo syllogismo in *Darij* v. g. vel aliquo alio determinato modo ac figura, & non potest sic heri absque Logica docente, qua parte docet quomodo talis syllogismus sit conficiendus; nec alia Logica habitua- lis ad illum requiritur conficiendum. Aut deliberabitur de eo faciendo iuxta alium syllogismum, quam quis recordatur factum iuxta aliquam regulam, quæ tamen memoria determinatè non occurrat, & tum Logica docens, vt in memoria imperfecte, & nulla alia ad confectionem requiritur. *Vel denique* deliberabit quis facere syllogismum aliquem non determinando qualem, & ad huiusmodi deliberationem requireretur conceptus aliquis syllogismi, qui vel à nulla Logica artificiali proueniet, vel certe non nisi à docente vt manifestum est; & præterea non sufficiet illa deliberatio vt fiat aliquis syllogismus determinatus, quia non magis vnus deberet fieri, quam quicunque; vnde determinatio debet aliunde prouenire; quod si tamen absque alia deliberatione fiat syllogismus aliquis determinatus, idem dicendum erit de eo, ac syllogismo facto absque deliberatione, in quem ostendi nullum esse influxum vllius Logicæ artificialis præter docentes; nec hunc esse ad confectionem, sed ad cognitionem rectitudinis ipsius In quo toto mihi certe nulla apparet difficultas.

Patet quidem, si quis frequenter faciat syllogismum in *Felapton*, eum habiturum facilitatem maiorem ad ipsum faciendum; sed illa facilitas oritur, vt sæpe dixi, quantum spectat ad Logicam, à sola docente; dixi autem, quantum spectat ad Logicam, quia si fiat in materia aliarum scientiarum, illæ aliæ scientiæ etiam conducent. Quod maxime confirmatur quia si quis frequenter faciat syllogismum in *felapton*, vtendo litteris A. B. C. v. g. habebit facilitatem faciendi tales syllogismos, nec tamen habebit facilitatem tantam ad faciendum syllogismum in materia physica, aut aliqua alia, in qua non assuevit facere tales syllogismos; & è contra si quis assuefaciat facere syllogismum talem in aliqua materia reali, non habebit facilitatem tantam faciendi eum in illis litteris, vt manifestum est experientia; vnde patet illam facilitatem, quæ est in exercitio faciendi syllogismum, oriri ex facilitate, quam quis habeat in cognoscenda materia; & quod non oriatur ex Logica vrente, distincta realiter à docente. Quod vterius confirmo quia facilitas, quæ est ex Logica, est indifferens ex se ad omnes materias, ergo facilitas specialis, quam in vna materia quis experitur præ alia, non prouenit à Logica.

Subiungit *Mastrius* num. 66 aliud fundamentum suæ sententiæ, quia actus Logicæ vrentis generant aliquem habitum, & eum genitum augent; sed non habitum Logicæ docentes, quia non sunt scientifici ergo diuersum; quia si essent idem habitus, per actus Logicæ vrentis deberet augeri habitus docentes; habitus enim omnis augetur per suos actus. *Ad hoc fundamentum* dicit me negare consequentiam, & probationem eius. At ergo certe non soleo negare consequentiam boni syllogismi, qualis est ille, quem ipse hic proposuit; nec consequentia talis syllogismi probari debet, sed vel maior vel minor, vel vtraque, si probatione indigent; vnde neque negavi probationem eius, nec ipse etiam recte probauit ipsam.

Negavi quidem consequentiam difficultatis huius, vt à me proposita erat non in syllogismo, sed in enthymemate quod sic formaui: non augetur habitus Logicæ docentes per actus vrentis; ergo non est idem habitus vtriusque Logicæ, probavi etiam consequentiam, quia si esset idem habitus deberet augeri: habitus enim omnis augetur per suos actus. Difficultatis huius hoc modo proposuisti negavi consequentiam cum sua probatione; quia non debet habitus augeri per omnes actus suos, sed per eos, qui elicitur ab ipso procedunt; sic autem non procedunt ab habitu Logicæ docentes actus Logicæ vrentis; sed directiue tantum.

Contra responsionem hanc arguit *Mastrius*: si actus Logicæ vrentis directiue tantum procedat à Logica docente, debet sine dubio ab aliquo habitu elicitue procedere, aut ergo à Logica docente, & sic eum aug-bit, quod negatur; aut ab alio habitu diuerso, & hic erit habitus Logicæ vrentis, & consequenter habitus Logicæ vrentis erit distinctus realiter à docente, quod est intentum ipsius, & directè contra meam doctrinam.

Prò subtili impugnationem! sed quam ipsemet *Mastrius*, si reflectere vellet supra meam doctrinam, posset facile elicere: Ego enim docui, & iterum doceo illum actum elicitue procedere ab habitu istius materiæ, in qua fit syllogismus, vt ab habitu physico, si fiat in Physica à Metaphysico si in Metaphysica. Quod si velit vocare *Mastrius* hos habitus, Logicam vrentem, nemo negat habitum Logicæ vrentis esse realiter distinctum à Logica docente; nec difficultas præfens est, an accipiendo Logicam vrentem pro habitu scientiæ, in cuius materia fit syllogismus, distinguatur realiter à docente, sed an præter habitum talis scientiæ & Logicæ docentes, detur alius habitus Logicæ, quod à me animaduersum posset facile videre *Mastrius* in hac ipsa questione, num. 60.

Proponit tandem aliud fundamentum eodem numero quia secundum me actus Logicæ docentes, & vrentis distinguuntur non solum realiter, sed specie: at ex hoc, inquit *Mastrius*, sufficiens deducitur ipsorum habituum diuersitas, quia habitus specificantur ab actibus, vnde actus specie distincti nequeunt prouenire ab eodem habitu, quo argumento, ait me vti hac disputatione numero centesimo. At imprimis non vtor illo argumento nisi ex suppositione diuersæ difficultatis, vt patet ex adiuncta mea confirmatione; & etiam ex suppositione quod diuersi actus procederent elicitue ab eodem habitu, vt patet ex responsione quam dedi ad hoc argumentum *Mastrij*, & quam ipse hic subiicit: quæ est quod actus diuersæ speciei possint prouenire ab eodem habitu, quando vnus procedit ab ipso elicitue, & alter directiue, vt patet ex actibus virtutum moralium, qui procedunt ab habitu prudentiæ directiue, & sunt diuersæ speciei ab actibus elicitis prudentiæ; quare non est verum quod habitus ita specificentur ab actibus, vt idem habitus non possit principiare diuersos specie actus, quando principiat aliquos elicitue & alios directiue.

Hanc responsionem impugnat *Mastrius* quia suum argumentum non vrget de processione actus in genere moris scilicet regulatiue & directiue; sed in genere Physico, nimirum elicitue: cum igitur, inquit, in hoc genere nequeant actus specie distincti ab eodem habitu prouenire, talesque sint actus Logicæ docentes & vrentis secundum me, plane fatendum est, quod in genere Physico, & elicitue à diuersis procedunt habitibus. Quod confirmat eodem exemplo prudentiæ respectu virtutum moralium; quia actus temperantiæ & prudentiæ, licet ab eodem habitu proueniant, vnus Physice & elicitue, alter regulatiue; tamen in genere Physico procedunt à diuersis habitibus.

Sed contra hanc doctrinam imprimis vrget quod non recte videatur *Mastrius* idem intelligere per processionem regulatiuam ac directiuam & processionem in genere moris, cum certum sit multos actus procedere directiue à facultatibus docentes, qui non sunt morales: sic enim bonus Musicus & Architectus ac Logicus mediante directione regularum quas cognoscunt eliciunt multos actus qui non sunt morales, & tamen procedunt directiue ab illis regulis, seu earum cognitione.

Deinde aduertere debuit me negauisse & negare quod actus Logicæ vrentis procedunt elicitue ab vlla Logica (excipio illos qui sunt in materia Logica) sed solum à facultate illa, aut scientia in cuius materia sunt isti actus. Vnde si argumentum ipsius procedat in genere Physico & elicitue

elicitiuo, ut ipsius verbis utar, aut supponebat falsum aut petebat principium, supponendo aut asserendo quod actus logicæ procederet elicitiue aut Physicè ab illa Logica, nisi vocando Logicam illam scientiam in qua sit vltus Logicæ, quod non facit ad propositum.

Ad quod addo posse etiam actus diuersæ speciei provenire ab eodem habitu; quando in iis elicendis non est diuersa difficultas, sic charitas potest inclinare ad amandum Deum & proximum propter Deum, & ad detestandum peccatum, quatenus est offensa Dei, quamvis hi actus sint diuersæ rationis, & hoc non solum verum existimo de habitu supernaturali, de quo certum est & sufficit mihi sed etiam de naturali. Vnde quamvis actus Logicæ ventis provenirent Physicè & elicitiue à Logica, adhuc provenire possent à Logica docente sic, nisi esset alia difficultas in eo elicendo; neque deberet augere physice illam Logicam, quia probabiliter loquendo illi actus soli debent augere habitum, in quibus est difficultas, nam propter difficultatem ponendi sunt habitus acquisiti: Nego autem ut sæpius feci, esse diuersam difficultatem in elicendo actum Logicæ ventis ab ea, quæ est in cognoscendo, quomodo elici debeat quatenus eliceretur à Logica, si ab illa elici deberet.

QVÆSTIO VII.

Utrum Logica sit scientia.

67. Scientia quantum ad nostrum propositum hic scapitur dupliciter, primò large pro quacumque notitia & cognitione intellectiva, & sic non quæritur utrum Logica sit scientia, quia certum est, quod sit. Secundò stricte pro notitia certa & infallibili per demonstrationem acquisita, & hoc modo accipitur scientia in proposito; quomodo autem acquiratur scientia per demonstrationem, ostendemus suo loco.

Aduertendum autem quod ut Logica sit scientia, non est necesse quod omnis notitia, quæ per se pertinet ad Logicam, sit scientia in hoc sensu, quia sine dubio plurimæ opiniones, hoc est notitiæ probabiles, quæ non sunt certæ ac evidentis veritatis ad ipsam pertinent, imò plures sunt huiusmodi in ea, quam cognitiones scientificæ, nec hoc est ipsi peculiare, sed occurrit etiam in Philosophia, naturali, Metaphysica, & cæteris scientiis, imò est omnino necessarium, quod omnes notitiæ Logicæ nō sint scientificæ in hoc sensu, quia ad quamcumque scientiam pertinet aliqua notitia scientifica, pertinet etiam notitia principiorum, ex quibus deducitur illa notitia scientifica illa autem notitia principiorum, cum non acquiratur per discursum, aut demonstrationem, non potest esse scientia, sed est intellectus secundum omnes, ergo necessarium est ut aliqua notitia Logicæ non sit scientia, stricte loquendo; nec credo de hoc posse esse controuersiam. Itaque sufficit ad hoc ut dicatur scientia, quod de obiecto suo aliquid scientificæ, & per demonstrationem cognoscat: & in hoc sensu procedit quæstio.

CONCLUSIO I.

68. Logica docens non solum quoad partem Analiticam, sed etiam quoad Topicam, & Sophisticam est scientia. Ita Scotus q. 1. Prædicabilem, & alibi. Videtur etiam D. Th. 2. Met. lect. 4. & communis contra Philoponum, Simplicium Ammonium, & alios antiquos.

Probat, quia multæ notitiæ comparatæ demonstratione per discursum quoad omnes illas partes pertinent ad Logicam per se, ergo erit scientia proprie dicta quoad illas partes. Consequentia est evidens, quia ut aliqua facultas dicatur scientia proprie dicta, nihil aliud requiritur, quam quod ad ipsam pertineant per se huiusmodi notitiæ; quod si aliquis requireret vltam aliam conditionem, non erit cum ipso nisi quæstio de nomine. Probat ergo antecedens: notitia quæ habetur in parte analitica priori de hac conclusione: omnis syllogismus factus in barbara concludit necessario, ex his principiis: omnis syllogismus constans tribus terminis taliter inter se

dispositis necessario concludit: talis est syllogismus factus in Barbara, ergo, est notitia certa & evidens, acquisita per demonstrationem. Similiter notitia quæ habetur in parte analitica posteriori de hac conclusione huius syllogismi: omnis syllogismus procedens ex primis veris & necessariis, causisque conclusionis est generatiuus scientiæ: talis est syllogismus demonstratiuus, ergo syllogismus demonstratiuus est generatiuus scientiæ, est notitia acquisita per demonstrationem. Præterea notitia quæ habetur in parte topica de conclusione huius syllogismi est talis notitia: omnis syllogismus procedens ex probabilibus generat opinionem, talis est Topicus, ergo &c. Denique talis est notitia habita in parte sophistica de conclusione huius syllogismi: nullus syllogismus, in quo sunt quatuor termini, aut in quo peccatur in modo aut figura, necessario & vi forma concludit: talis est syllogismus sophisticus, ergo non necessario concludit.

Confirmatur, quia nulla conditio requisita ad scientiam stricte loquendo deficit his & multis aliis notitiis Logicis, ut magis patebit in libris Posteriorum: ergo Logica quoad omnes has partes est scientia.

69. Obiicit primo: Logica est modus sciendi, ergo non est scientia. Confirmatur, quia secundum Philosophum absurdum est quætere simul scientiam & modum sciendi, ubi per modum sciendi intelligit Logicam.

Respondeo distinguendo antecedens: est modus sciendi obiectiue, concedo antecedens; formaliter, nego antecedens, & nego consequentiam, bene enim potest fieri quod illud, quod sit modus sciendi obiectiue, id est quod agit de modo sciendi tanquam de obiecto, sit in se scientia.

Ad confirmationem respondeo primo negando quod per modum sciendi intelligat Logicam, sed potius obiectum Logicæ, id est, syllogismum, & sic corrumpit difficultas.

Respondeo secundo, quantumvis intelligeret ipsam Logicam per modum sciendi, sensum tamen esse, quod non deberet Logica simul tradi cum aliis scientiis, v.g. Philosophia aut Metaphysica, respectu quarum esset modus sciendi, hoc autem non est contra nos.

70. Obiicit secundo: Aristoteles primo Rhetoricæ c. 4. ait: Si quis autem Rhetoricam aut Dialecticam non ut facultates, sed ut scientias instituere, ac docere conatur, is naturam earum interimere videtur. Ergo secundum Philosophum non potest Logica esse scientia, saltem quoad partem topicam, quam ibi nomine Dialecticæ significauit.

Respondeo sensum istius loci esse, vel quod Logica aut Dialectica non sit talis scientia, quæ doceat naturam sui obiecti tantum, & non etiam ostendat quomodo fieri debeat, & hoc in ordine ad ipsum conficiendum, quod verissimum est; sed tum neganda est consequentia, vel certe quod Dialectica, id est, pars topica Logicæ, non ostendat quomodo syllogismus scientificus sit conficiendus, qui necessario concludat conclusionem certam & infallibilem, sed potius quomodo conficiendus sit syllogismus probabilis qui conclusionem inferat probabilem tantum, & consequenter eos, qui vellent ita tradere Dialecticam in ordine ad inferendam conclusionem scientificam, omnino pervertere naturam ipsius. Et hæc videtur mihi germana prædictæ authoritatis expositio.

71. Obiicit tertio: scientia debet versari circa materiam aliquam certam & determinatam, sibi que propriam; sed Logica versatur circa res omnes iuxta eundem Philosophum. 4. Met. tex. 5. ergo non est scientia.

Respondeo distinguendo maiorem: circa materiam aliquam determinatam sibi que propriam taliter, ut prædicatur, quod scientia cognoscat de subiecto debet solum per illam scientiam cognosci, aut saltem mediū, quo utitur ad illud cognoscendum, concedo maiorem: taliter, ut de subiecto conclusionis scita non possit per alias scientias aliquid cognosci, negatur maior: certum est enim quod per Physicam possit cognosci de homine, quod sit mobilis, & per Metaphysicam quod sit vnus; & iuxta hoc distinguo minorem: versatur circa res omnes cognoscendo

Omnes cognitiones spectantes ad scientiam non sunt scientiæ.

Logica est scientia quoad omnem partem.

Quotio- do logica quoad partem topicam non sit scientia.

Quotio- do Logica versatur circa res omnes modo parati.